

FOLK OG LAND

Nr. 19 - 5. årg.

Lørdag 19. Mai 1956

Løssalg 50 øre

PINSE 1956

Livets høytid

I dag er det helg. Fra hei og til hav. Norges knitrende vårdag, det livnar i lundar og lauvast i lid. Det spirer og det spretter. Mark og skog står i forvandlingens og livsforyngelsens tegn. De vingede skarer vender tilbake fra fjerne kyster og tar sine gamle boplasser i besittelse igjen. Utenfor vår langstrakte kyst synger det blå havet sin evige sang og smyger kjærtegnende mellom holmer og skjær. Og Vårherres livgivende sol favner det hele i sin kjærlige og signende favn. Og sâmannen går ut for å sâ sin sâed. Det er et yrende liv på mark og i skog, på land og på sjø. Det varsler både vekst og frukt. Det er livets høytid. «Om oss livets krefter gjærer, i oss rikt det rører seg. Hjerte-brus med skog og elv!»

Pinse er livets høytid.

Julen tenner stjerne,
Og påsken bringer gry,
Men pinse er en morgensol
der gjør all jorden ny.

Julen vekker lengsel,
og påsken den gir håp,
Men pinse ânder liv i dødt
Med kjærlighetens dâp.

Det er den dâp de ble døpt med apostlene, da de satt i Jerusalem og biêt på Herrens ânde. Kjærlighetens dâp. Ikke vredens dâp. Ikke hevners dâp. Nei, Jesus «hevnet seg kjærlig» Han send-

For Folk og Land av H. A. Aasmundsen

Det skjedde nå. Det falt som skjell fra deres øyne. Alt hva Jesus hadde sagt og gjort ble en levende realitet hos dem. Det er et ord fra den natt «da han ble forrådt», som plutselig blir levende for oss: «Du skal skjønne det siden,» sa Jesus til Peter. Nå skjønnte de det. Og nå ble de modige. Og nå ble de veltalende. Den hellige Ånd hadde salvet deres øyne, så de så Jesus. Nå salvet han deres tunge, så de kunne vitne om ham. De ble kronet med brennende tunger. Deres ând ble fylt med ild og glød. De fikk veltalenhetens og overbevisningens ând. Og de fikk sanhetens ând. Enhver som leser beretningen om den første kristne pinsedagen i Ap. gj. 2, 1 flg. blir slått av den frimodighet hvormed Peter talte sannheten til folket. Sannheten om dem, om jødernes øverster og om Jesus av Nasaret. Men man ble også slått av den overbevisning og den veltalenhet hvormed Peter formâdde å framføre denne tale. Det var Åndens gjerning som skapte den hellige bevegelse blant folkemassen, som den uverdige disippels munn, hadde samlet seg, så de ble

de døde, og Kristus skal lyse for deg.» Og apostelen formaner: «Omvend eder og la eder døpe, så skal I få Den Hellige Ånds gave!» Og videre: «Fatt da et annet sinn og vend om, for at eders synder må bli utslettet, så husvalesens tider kan komme fra Herrens âsyn —.» Man skal ikke late hånlig eller fordømmende om vekkelse. Gjenfødselen begynner med vekkelse. «Pinse ânder liv i dødt.» Og det som er dødt må vekkes til liv. Og pinsens ând, det er liv. Nu virker Den Hellige Ånd som regel ikke direkte på et menneske. Han har sitt instrument: Guds ord. Der hvor ordet mangler i et menneskes liv og gjerning, der har Ånden vanskelig for å komme til og få utrette noe. Derfor kaller Ånden ved utallige midler til å høre Guds ord. Og han samler. «Her noen, der mange, hist en

Forts. side 4

Hva vil nå Dagbladet gjøre?

Den spanske nasjonalforsamling har vedtatt å gi statstjenestemennene og offiserene en samlet lønnsøkning på 600 millioner kroner i året. Bare en uke forut ble det foretatt en regulering av industriarbeidernes lønninger, som medfører en ekstrâutgift på en milliard kroner i året for arbeidsgiverne.

*

Dagbladet har forsøkt å under- vise publikum om hvor reaksjonært Spania styres. Meldingen her synes å fortelle noe helt annet.

Argentina

Dagbladet var overstrømmende begeistret da Peron ble styrtet. Kunne ikke bladet nå orientere sine lesere om hvordan priser og denslags har utviklet seg etter at de nye potentater har overtatt. Hva koster f. eks. brødet? Vet Dagbladet at flere viktige forbruksartikler har steget med over 100 prosent?

VVVV

VI VARSLER VERDENS-
KJENT VITNEMÅL OM OG
VURDERING AV DEN SI-
TUASJON I EUROPA EFTER
NER SEG I — — —

Hele vårt folks

Helten fra Narvik

I disse dager har det vært avholdt såkalt fransk-norsk festival i Narvik til minne om kampene der våren 1940. Jeg spurte en av de aktive krigsdeltagere der dengang, om han ikke hadde fått invitasjon.

— Nei, selvfølgelig ikke. Det er bare de som slett ikke deltok i kampene, som blir invitert, svarte han.

Som et appropas til dette må jeg få lov å sitere fra et radiointervju, som jeg hadde med en av heltene derfra midt under krigen:

Mange har antagelig lest Sture Ronnøs bok «Vi som inntok Narvik». Navnet Narvik vil for fremtiden stå innrisset med ildbokstaver i

krigshistorien for den tap- perhet og mannsnot som ble vist av begge de krigførende parter, ikke minst av de norske soldater. En av de tapreste nordmenn som var med

Han ble i 1948 strøket av Statens pensjonskasse

der oppe, vil her fortelle litt om sine opplevelser under kampene om Narvik. Han heter Per og er nordlending.

— Når kom du for alvor med i kampene?

— I Bjerkvik fikk jeg den første føling med fienden og krigens grusomhet etter at jeg var blitt landsatt sammen med den første norske trop-

pen. En mengde hus var ødelagt etter bombardementet fra krigsskip. 19 sivilpersoner ble drept da.

— Var det norske tropper som gikk i land i Bjerkvik?

— Nei. Det var polakker, samt en del franske fremmedlegionærer.

— Du nevner fremmedlegionærer. Sture Ronnø var jo lekionær. Så du noe til ham?

— Ja, han var tolk for de franske tropper, så vi kom ofte i kontakt med ham.

— Ble dere straks satt inn i kampene?

— Nei, vi forberedte oss til kampen om Narvik. Men vi ble stadig angrepet av tyske fly, som prøvde å ødelegge en

Forts. side 4

Mere Trygve Lie-Hartmann

I den omtale Lies bok «Leve ve eller død» har fått mangler det i karakteristikken at boken er et forsvarsskrift.

I den hensikt å vekke lesernes medlidenhet skildrer boken den flyktende regjerings skjebne. Stakkars regjering som ble jaget slik

rundt land og strand av de fæle tyskerne. Men det er vanskelig for forfatteren å få sine hensikter til å klaffe med de virkelige forhold, idet han alltid vil være klar over at det norske folk ble påført uhyre lidelser på grunn av regjeringens forsømmelighet. Dårlig

samvittighet taler ut av bokens sider. Forfatteren forstår altfor vel hvor ansvaret ligger for det som hendte, men innrømmelser om egen skyld finnes ikke i boken, bortsett fra svake antydninger om at forsvaret var blitt forsømt.

Hvis forfatteren hadde det mot som det sømmer seg en statsråd, burde han ha begjært seg siktet for riksrett i stedet for å skrive politisk forsvarsskrift.

Om Quisling bruker forfatteren den krigspropagandistiske løgn at Quisling var forræder. Han forsøker ikke å

Når kunnskapen mangler

Ungareren Andor Hubay utga nylig en bok om forholdene i Ungarn under og etter krigen. Han brukte undertitelen «En overlevende fortel-

ren selv. Hubay, som har opplevd tingene, vet nok hva han snakker om. Til overmål foreligger der haugevis av bekreftelser på hva som

Julen vekker lengsel, og påsken den gir håp, Men påske og påskedagstid Med kjærlighetens dåp.

Det er den dåp de ble døpt med apostlene, da de satt i Jerusalem og bløt på Herrens ånde. Kjærlighetens dåp. Ikke vredens dåp. Ikke hevners dåp. Nei, Jesus «hevnet seg kjærlig» Han sendte dem Anden, det løftenes pant. Jesus er tegnet på Guds kjærlighet (Johs. 3, 16). Anden er tegnet på Jesu kjærlighet. «Det er til gagn for eder at jeg går bort,» sier Jesus. «For går jeg ikke bort, da kommer Talsmannen ikke til eder. Men går jeg bort, da skal jeg sende ham til eder.» Anden er Jesu kjærlighets gave til menneskene. Det er den største gave vi kan få. For Anden skaper liv. Men uten Anden ville Jesu hellige liv, hans lidelse, død og oppstandelse ligget i mørke og vært utilgjengelige for oss. Med Anden ligger det hele i forklarelsens lys. Vi kan gripe det og eie det.

Vi ser det best av hendelsene på pinsedagen. De redde apostlene ble nye mennesker. Det ble liv i de tørre ben. Anden kom med forklarelsens lys. Hva der hittil hadde vært dunkelt og uforståelig for dem, sto nå med ett lysende klart for dem. De så Jesu liv. De så at nettopp slik var det det måtte gå. For slik talte skrifterne, og det var de som ble oppfylt i Jesus Kristus. «Da kom de hans ord i hu,» står det om kvinnene ved graven påskemorgen. Det samme var det som skjedde her nå. «Den hellige And skal minne eder om alt,» hadde Jesus sagt.

Den som gjør seg til kryp, kan ikke klage over å bli knust.

Kant.

heten til folket. Sannheten om dem, om jødernes øverste og om Jesus av Nasaret. Men man ble også slått av den overbevisning og den veltalenhet hvormed Peter formådde å framføre denne tale. Det var Andens gjerning som skapte den hellige bevegelse blant folkemassen, som den uverdige disippels munn, hadde samlet seg, så de ble slått av sannheten, opplevde sannheten, så de fullstendig kapitulerte og spurte: «Hva skal vi gjøre, brødre?» Det var det første tegn på liv. «Pinse ånder liv i dødt med kjærlighetens dåp.» De ble også døpt med den. Med Guds kjærlighets dåp, fordi de fikk se hva de hadde feilet og syndet, da de i overmot og tross drepte den hellige, men også at nettopp denne hellige var den av Gud sendte Messias, som skulle løse det bundne og reise det falne. Og med Jesu kjærlighets dåp fordi han øste ut også over dem den samme Andens gave til rettferdighet, helliggjørelse og forløsning. Til nytt liv i Gudstro og Guds-frykt, virksomt i kjærlighetens gode gjerninger og med håpet om et evig liv hvilende seg derover som et regnbuens evige paktstegn. — Det var pinse, Andens fest, Andens opplevelse, livets høytid.

Og slik blir det alltid siden pinse. Og det skjer alltid på samme måten. Menneskene blir vakt. Et ord med en meget dårlig klang i dag. Vekelse, vekkesmøter, vekkeskristendom. Man rister på hodet av det, harsellerer, fordømmer, ja endog motarbeider det. Men det er umulig at det kan begynne på annen måte. Det naturlige menneske forstår ikke de ting som hører til Guds rike. «Vår formørkede forstand kan jo ikke sannhet kjenne.» Mennesket må vekkes. Derfor sier Skriften: «Våk opp, du som sover, og stå opp fra

VI VARSLER VERDENS-KJENT VITNEMAL OM OG VURDERING AV DEN SITUASJON I EUROPA BETRACHTET I LYS AV VÅRT ANSVAR

Hele vårt folks ansvar har meldt seg

Lagmann Carl Bonnevie synger ut

La meg få nevne en personlig opplevelse kort etter frigjøringen, skriver lagmann Carl Bonnevie i sin artikkel i Samtiden. Som gammel strafferettsjurist hadde jeg i 1945 gjennom fengslets direktør fått anledning til å hilse på noen av fangene på Møllergaten 19, som jeg ofte før har gjort. — En fange var den unge dødsdømte Reidar Haaland, og jeg glemmer ham aldri. Han så opp fra en andaktsbok av en kjent skotsk predikant, da jeg kom inn i sellen, og jeg vet aldri å ha sett noen som sterkere gav inntrykk av å være rede til å ta sin straff enn denne unge mann. Han lot ikke til å føle noen bitterhet over dommen. — Leser vi så Haalanddommen i «Rettstidende» 1945, ser vi at et mindretall, høyesterettsdommerne Sigurd Fougner og Edvin Alten ikke fant at Haalands innmeldelse i «Nasjonal Samling» var straffbart etter straffelovens paragraf 86 — landsforræderi — og at dødsstraff etter dette mindretalls mening ikke burde anvendes for de andre meget alvorlige tilfelle som

De som kryper for dem som står over dem, tramper alltid på dem som står under dem.

Bucke.

tiltalen gjaldt. Nå vel, mange dommer blir avsagt under tvil og dissens, og selv om nettopp Haaland-saken som prejudikat kan ha bidratt til andre dødsdommer, er det ikke noe å gjøre ved det. Men så kommer noe meget alvorlig til: Var Haalands sak kommet opp på et senere tidspunkt, ville han etter den alminnelige oppfatning blant jurister ikke vært dømt til døden. Straffutmålingen i landssviksaker ble nemlig mildere etter hvert som vi kom på avstand fra okkupasjonstiden. Selv om han var blitt dømt til livsvarig fengsel, ville han antagelig etter de regler om løslatelse for tiden, i dag vært en fri mann. Her er det vårt ansvar — det hele folks ansvar — melder seg.

*

Så langt lagmann Bonnevie. Ansvaret har meldt seg, men hvordan tar det norske folk dette ansvar? Hvordan tar i første rekke landets regjering, landets dommerstand og norsk presse dette ansvar? Etter alt å dømme tror fremdeles de fleste at det skal lykkes å vri seg fra det hele. Da vil vi minne om at Bonnevis artikkel bærer overskriften «Oppgjøret vi aldri blir kvitt». Det er riktig. Vårt folk blir aldri kvitt dette oppgjør uten at det først blir revidert fra ende til annen.

Stakkars regjering som ble jaget slik gens forsømmelighet. Dårlig forsømt.

Når kunnskapen mangler

Ungareren Andor Hubay utga nylig en bok om forholdene i Ungarn under og etter krigen. Han brukte undertitelen «En overlevende forteller», og det han har å berette er krasse saker. Så krasse at Dagbladets anmelder, den gode Ragnvald Skrede, fullstendig falt i støver. Hør bare hva han, lyrikeren fra Sogn hageby, i den anledning presterter:

«De siste — d.v.s. sovjet-russerne) — fremstiller han som rene banditter, så godt som alltid døddrukne og opptatt med plyndring, voldtekt og mord. Om bare tiendedelen av Hubays beretninger er sanne, så må vi be Gud bevare oss for en sovjet-russisk okkupasjon og eventuelt ønske oss tilbake til kjøttgrytene i 1940—45.

Nå vil jeg ikke påstå at Hubay er løgnaktig. Men han er en bitter, bitter patriot med trang horisont og hang til overdrivelse, det skjønner en av uttrykksmåten.»

Vel — «trang horisont» herr Skrede, bør De snakke så sakte om. Det synes å passe adskillig bedre på anmelder-

ren selv. Hubay, som har opplevd tingene, vet nok hva han snakker om. Til overmål foreligger der haugvis av bekreftelser på hva som skjedde i øst-sonens land etter at de vest-allierte hadde latt dem i stikken. La Dagbladet koste på Dem en tur ned til Mellom-Europa — bak jernteppet —, snakk med dem De treffer og som har opplevd «frigjøringen»s dager, snakk med kvinner som ble utsatt for opptil 40 gangers voldtekt i døgnet, som så sine mannlige beskyttere — sine menn og sønner — melet ned for sine øyne, så kanskje De ikke lenger snakker om Andor Hubays «trange horisont», hans «overdrivelser» og om «tiende-delers» troverdighet. Med den slags demonstrerer De bare Deres egen uvitenhet og godtroenhet.

Les også en bok som heter «Allierte Kriegsverbrechen und Verbrechen gegen die Menschlichkeit» — en bok på 300 tett-trykte sider, som kan bestilles fra Dürer-Verlag i Buenos Aires — og som gjengir tusenvis av bekreftede skildringer av hva som gikk for seg, så skal De nok erfare, herr Skrede, at Andor Hubay er helt på den sikre side. I samme bok vil De også kunne merke Dem at det kleber forferdende flekker ikke bare ved Røde-armeen, men også ved Deres venner amerikanerne. De skildringer som gis i denne bok — og som NjB. er undersøkt og bekrefte, med navns nevning på ofrene — kan ikke unngå å få håret til å reise seg på hodet til anstendige mennesker. Den bør likevel leses så sant man ikke foretrekker å leve livet med trang horisont.

Sverre Mangberg.

Hvis forfatteren hadde det mot som det sømmer seg en statsråd, burde han ha begjært seg siktet for riksstretstedet for å skrive politisk iorsvarsskrift.

Om Quisling bruker forfatteren den krigspropagandistiske løgn at Quisling var forræder. Han forsøker ikke å påvise hva det var Quisling forræde.

Allerede Sokrates definerte begrepet forræderi. Sokrates mente det var stor forskjell på opprør og forræderi.

Vi kan si det slik at Quisling ble en patriotisk opprører på grunn av Arbeiderpartiets revolusjonære samspill med bolsjevikene og i forbindelse hermed ødeleggelsen av Norges forsvar og nøytralitet. Quisling ble opprører på grunn av arbeiderpartispissenes forræderi.

Vi minnes altfor vel Arbeiderpartiets effektive agitasjon mot det lille vi hadde av militærstell. Det var «pengefolkens interesser de militære skulle ivareta for å holde arbeiderklassen nede».

Vi skulle ikke ha noe militærvesen, aller mest et vaktvern.

Når Lie som flyktning pr. bil raste nordover Norge, husket han da devisen: «Ned med alteret, tronen og pengesekken?»

Aja, ingen klynget seg mere trofast til den medbragte konge enn hr. Lie. Nå kunne

Forts. side 4

Spania

vil fortsatt feire 18. juli som dagen «da S. som den første nasjon i Vest-Europa reiste seg til kamp mot den totalitære kommunisme».

Likesom vår materielle eksistens ikke er livet, så er vår materielle tilintetgjørelse heller ikke døden.

N. N.

FOLK OG LAND

UAVHENGIG UKEBAVIS

Ansvarlig redaktør Johannes Kringlebotn

Mangler «Frihetsbrevet» i din bokhylle?

Vi synes vi har all grunn til å karakterisere «Den norske rettsuppgørelsen» som et frihetsbrev. Men hvordan er det, mangler den fremdeles i din bokhylle? Vi bare spør. Svenskeutredningen er en bok som er mer verdt enn sin vekt i gull, men du er kanskje ikke oppmerksom på det? Riktignok er det slik at frihet ikke kan kjøpes for penger, men kampmidlene kan kjøpes, og i dette tilfelle til et særdeles rimelig beløp. Mange har hittil forsømt seg. Heldigvis er det ennå ikke sent til å rette på dette. Boka er å få

for 30 kroner, hvis du bestiller den fra Forbundet. Mens den i Sverige koster nærmere 40.

Det er en æressak for alle av tidl. NS at den er å finne på hedersplass i bokhylla. Vi regner også med at det er god pengeanbringelse, hvis vi akkurat skal bruke et såvidt høytidelig ord, å sikre seg både to og tre eksemplarer. Restopplaget er forsvinnende lite, hvis en ser hen til dem som ennå ikke har dekket seg. Boka vil i løpet av få måneder bli en sjeldenhet på bokmarkedet.

Vårt blad vinner terreng

Det har kostet mye strev å få abonnemangstallet til å stige igjen, men omsider er det lykkes. Folk og Land er, såvidt vi forstår, i gledelig vokster. Det er riktignok ikke Dagblad-tall vi opererer med, men likevel, det går den rette vegen. Fra midt i oktober til midt i januar, d.v.s. i løpet av 210 dager, fikk vi foruten fornyet abonnement fra den gamle solide stamme av bladets faste lesere, også

280 nye abonnenter med 5600 kroner i øket kontingent. Dette er 1 ny bestilling pr. dag, foruten 10 nye en gang hver fjerde uke. Dermed er en god begynnelse gjort, og vi ber leserne hjelpe oss til videre terrengvinning. Det kan høres mer lokkende ut med et hastig stigende opplag, men vi regner likevel med at det er den jevne og solide tilgang som er den mest verdifulle.

VI BEKLAGER

visse feilaktige oppgaver som vi dessverre overså i redaktør Carl Lies artikkel i Folk og Land nr. 17. At det skulle være 100 000 arresterede under «rettsoppgjøret» er således ikke riktig. Vi hadde for øvrig i samme nr. de riktige oppgaver, så langt det er mulig å fastslå dem.

Red.

Dette nr. av Folk og Land gikk i trykken tirsdag 15. mai. Det er best å være tidligst mulig ute med de annonsetekster som skal med i neste nummer.

Bispen!

Berggrav har talt om reklamen, og den har han kjennskap til. Amen.

Ruben i Farmand.

Forsvarsdebatt i Norge

To som skammer seg

Ett ord på vegen

**Bjørnstjerne Bjørnson:
Hva du ævner kast av
i de nærmeste krav.**

Dikteren har i disse to enkle linjer gitt sitt livs program. Hans livsstil var å gi. «Bjørnsons indre er som en skog i storm, han strider, er på Færde overalt.» Derfor kunne Hamsun med rette si om Bjørnson: Når han tier, da blir det tyst.»

Bare en har evnet å gi seg selv helt og fullt. Mesteren. Hans liv og hans lære muner ut i dette å gi keiseren hva keiserens er og Gud hva hans er, Til slutt ga Han seg selv legemlig og beviste dermed gavens veldige, omskappende åndsmakt.

Dette bør være pinsens lærdom til oss mennesker.

A. D.

Mellom venner

— Frontkjemperne er den gruppe av tidl. NS som stiller seg mest høvisk blant sine egne. De opptre solidarisk og uten å spenne bena under hverandre innbyrdes.

— Rettelse: Emigrantbrevene fra London (forts. nr. 8 sto i forr. nummer) er selvfølgelig ikke av men ved Alex. Lange. Forfatteren er en fremtredende mann innen Londonklikken.

— Mo i Rana: Jeg har et uvanlig godt inntrykk av Norsk Jernverk, det står fullt på høyde med det beste i verden sier formannen i den nordiske jern- og stålkommisjon, den svenske direktør Gunnar Wedell.

— Tidl. kvartermester og løytnant O. K. Sommerhaug, Narvik, har vært på en snartur til Oslo og ber oss hilse venner og kjente.

— I det «gamle» protestantiske USA er romerkirken i dag

Undertegnede skrev i Folk og Land nr. 15 en artikkel med hovedtittel: «Norsk Rikskringkasting driver fortsatt hetspropaganda».

Artiklen ble fullstendig misforstått og gikk i vrangstruppen på Vera Grønlund,, som i et innlegg i Folk og Land nr. 17 forsøker å refse meg for min påtale av hetspropaganda fra offentlig sted på offentlig helgedag.

Ærlige og positivt innstilte mennesker burde vel være enige i at fortsatt løgnpropaganda rettet mot nazistene er til skade for fred og fordragelighet. Ved å rippe opp i stormaktenes krigsgrusomheter ved ensidig å nevne nazistenes rettes hetsen mot Tyskland av i dag. Det må en være klar over. Jeg advarte mot en slik hets, som innlysende før eller senere vil skade vårt land.

For noen år siden kom et slagord fra vest: «Look at Norway». — I dag kommer et annet slagord fra vest: «Look at Germany».

Det negative og ufruktbare ligger i en fortsatt ensidig hets.

Vera Grønlund tror mere på løgnpropaganda enn konkrete historiske fakta. Den troen kommer hun nok til å revidere, om hun fortsetter å lese flittig i Folk og Land.

Jeg går ut fra at Vera Grønlund ikke hørte på radioen Langfredag, hvor Elena Ording ensidig forherliget jødene og jødedommen og lanserte løgnen om de 6 millioner. Hun kan da heller ikke forstå min reaksjon, og det taler noe til hennes unnskyldning.

I anledning skyllebøtten mot Folk og Land er det nok å slå fast:

Da det ikke er fri presse i Norge i dag, er alle tidligere NS-folk glade og takknemlig over å ha et offentlig organ som ikke er bastøt og bundet av politiske, kapitalistiske, kirkelige og andre maktgrupper. Et selvstendig frilynt organ som er våkent og er åpent for aktuelle innlegg om styre og stell i innland og utland — og hvor Vår Sak og andre saker fritt og usminket blir opptatt til belysning og debatt.

De skammer Dem, Vera Grønlund, over å ha en slik avis i huset. Det er å håpe at De ikke har noe mere og verre å skamme Dem over. De behøver for øvrig ikke å engste Dem over at Vår Sak skal ta skade ved publikasjoner i Folk og Land.

Det som skader Vår Sak er den unnfalighet, feighet og negative kritikk som mange utviser — spesielt i Oslo-området. Hvis alle tidligere NS-folk, kvinne og mann, sluttet helhjertet opp om Forbundet for Sosial Oppreisning og om vårt organ, ville vi være en faktor av høy rang. Den beskjedne kontingent til Forbundet og bladet vårt burde alle med glede og takknemlighet betale som et lite bidrag til sin egen rehabilitering. En slik oppslutning ville enn videre være en stimulans til nødvendig fortsatt innsats, til glede for de prektige mennesker som leder Forbundet og bladets virksomhet.

Jeg skammer meg over at forholdet ikke er slik.

A. F. W.

Borgmästare Erik Bendz om norska rättsuppgørelsen

Vi gjengir etter manges anmodning hans tidligere omtalte artikkel i Svenska Dagbladet.

Efter andra världskrigets slut vidtog i flertalet krigförande eller ockuperade länder en «utrensning» av dem som svikit eller med rätt eller orätt ansågs ha svikit — den nationella gemenskapen. Så även i Norge. Där inleddes 1945 det s. k. «rettsoppgjøret», som kommit så mycket rabalder åstad. Denna uppgørelse fick en oerhörd omfatt-

Det är mot denna bakgrund något av en sensation, att fyra män med internationellt ryka svenska rättsvetenskapste nyligen publicerat det verk som här presenteras: ett verk där rättsuppgørelsen i Norge från rent vetenskapliga utgångspunkter och i fullständigt lidelsefri form utsättes för en förintande kritik. För de internationellt rättsliga delarna av verket, som utgavs av «Institutet för offentlig och internationell rätt», svarar professorerna Halvar G. F. Sundberg, Hilding Eek

VI BEKLAGER

vise fedt og oppgaver på en slik måte som overså i redaktør Carl Lies artikkel i Folk og Land nr. 17. At det skulle være 100 000 arresterte under «rettsoppjøret» er således ikke riktig. Vi hadde for øvrig i samme nr. de riktige oppgaver, så langt det er mulig å fastslå dem.

Red.

Forsvarsdebatt i Norge

Lille Norge ligger som en lus mellom to store negler.

(Hoff (K) i forsvarsdebatten i Stortinget).

Det er helt klart at det ikke er med oss selv vi skal slåss.

(Watnebryn (A) i avslutningsinnlegget i samme debatt.)

Lottenes virksomhet må betraktes som hobbyvirksomhet.

Johan Andersen (A).

Fra en av våre venner i India

Her hvor jeg arbeider i India er nasjonalsosialistene meget populære. Alt som er tysk er OK og blir beundret. Dessuten er Hakekorset kommet fra India, det er brukt her i hundreder av år, og inderne føler seg smigret ved at nasjonalsosialistene tok det til sitt merke.

En inder, Subhas Chandra Bose var i Tyskland for å interessere Hitler i å befri India fra britene. Den samme mann er i dag en av Indias nasjonalhelter. Han døde på mystisk vis på en reise.

Etter brev av 15. april 1956.

Er det ikke gåtefullt at frihetskjempere henrettes på Kypern og byer jevnes med jorden i Alger? Der er jo hverken tyske fødte krigsforbrytere eller NS-folk, og hvem skal man da skyld på?

Den som elsker arbeidet, har nok med seg selv.

La Bruyere.

Dette nr. av Folk og Land gikk i trykken tirsdag 15. mai. Det er best å være tidligst mulig ute med de annonsetekster som skal med i neste nummer.

Bispen!

Berggrav har talt om reklamen, og den har han kjennskap til. Amen.

Ruben i Farmand.

SISTE TRØNDERHISTORIE

Han Per ville ta seg på tak og preinas med han Ola, fordi han hadde vore NS. Så seier han til slutt:

«Ja æ e no kommunist æ.»

Da svarer han Ola kontant

«De trøng du itj fortæ, fer de vises no på dæ da.»

— De er musiker, hvilket instrument spiller De?

— Første og annen fiolin.

— Hva mener De?

— Første fiolin i orkestret og annen fiolin hjemme.

«Vi spiser oss for tidlig i graven»

Sykehusene i Trøndelag er fylt av pasienter som lider av hjerte- og fett-sykdommer, og de usunne spisevanene i landsdelen legger folk i en altfor tidlig grav, sier overlege Moe ved Sentralsykehuset i Trondheim til bladet Nidaros. Overlegen mener at det må en fullstendig omlegging av kostholdet til for å minske dødelighetsprosenten. Han angriper sterkt de store offentlige middagene og selskapeligheten for øvrig, og ber husmødrene bidra til en positiv omlegging.

Ukens skotte.

John McKintosch hadde i lang tid hatt et godt øye til Mary, men før han fridde ville han gjerne forvise seg om at han fikk en sparsommelig kone. En dag de var ute og spaserte, spurte han:

— Mary, leser du noengang på sengen?

— Ja, det hender, sa Mary, men bare når det er fullmåne. Tre uker senere var de gift.

Forfatteren er en fremtredende mann innen Londonklikken.

— Mo i Rana: Jeg har et uvanlig godt inntrykk av Norsk Jernverk, det står fullt på høyde med det beste i verden sier formannen i den nordiske jern- og stålkommisjon, den svenske direktør Gunnar Wedell.

— Tidl. kvartermester og løytnant O. K. Sommerhaug, Narvik, har vært på en snartur til Oslo og ber oss hilse venner og kjente.

— I det «gamle» protestantiske USA er romerkirken i dag kirkesamfunn nr. 1.

— Agronom Ingar Tangeland, Eidsberg, hadde i Nationen nr. 78 et meget godt innlegg om «Omsorgen for bondens kunnskap» og landbruksskolebestyrer Eivind Nordlid skrev i samme nr. og om samme sak under titelen «Skal næringsbrev påtvinges bondene» Svein Westby takket i et senere nr. for begge innleggene og anførte bl. a. følgende: «Det må være noe galt fatt, når en framtreddende dansk landmann, Flemming Juncker, uttaler til Nationen 21. mars 1956: «Hadde Kristian den fjerde ført samme landbrukspolitikk som dere gjør i dag, hadde Norge vært et utarmet land.» Jeg henleder også lesernes oppmerksomhet på en artikkel i Gartneryrket for 23. mars: «Prestisje eller behov». Den er skrevet av en av de fremste hagebrukslærere i vårt land. Lars Undeland.»

— Styrmann Lars Skajem, egentlig Fredrikstadgutt, har vært hjemme en snartur. Han hadde flere hilsener med fra sin frue Aase Olsen fra Sandefjord. Familien er bosatt i Ranelagh, Buenos Aires.

Staten holder seg frampå

II

I 1955 solgte meieriene 577 mill. kilo melk. 1,1 øre mer i skatt utgjør rundt 6 mill. kroner. Hertil kommer osten og smøret. Det ble produsert 10 mill. kilo smør i fjor og rundt 30 mill. kilo ost. Det blir det også flere millioner i ny skatt av. I alt vil staten formodentlig ta inn 8—9 mill. kroner mer i omsetningskatt på denne forhøyelsen av prisen på melk og melkeprodukter. Det er så-

det som skader Vår Sak er den unfallighet, feighet og negative kritikk som mange utviser — spesielt i Oslo-området. Hvis alle tidligere NS-folk, kvinne og mann, sluttet helhjertet opp om Forbundet for Sosial Oppreisning og om vårt organ, ville vi være en faktor av høy rang. Den beskjedne kontingent til Forbundet og bladet vårt burde alle med glede og taknemlighet betale som et lite bidrag til sin egen rehabilitering. En slik oppslutning ville enn videre være en stimulans til nødvendig fortsatt innsats, til glede for de prektige mennesker som leder Forbundet og bladets virksomhet.

Jeg skammer meg over at forholdet ikke er slik.

A. F. W.

Dokter Idar Melandsø, Vikhamar, til minne

Som gammel kamerat av deg ligger det meg nært å få si noen avskjedsord til ditt minne.

Du ble dessverre ikke noen gammel mann, et akutt sykdomstilfelle satte punktum for ditt videre liv her nede.

Vi var sammen til så sent som dagen før du sovnet inn, og ingen av oss ante da at vi så snart skulle skilles. Med dyp sorg mottok dine venner budskapet om din bortgang. Det ble en tom plass i vår krets. Alltid vil vi minnes deg som den personlighet du var. Det som alltid har preget deg var din deskrete fremtreden, ditt lyse, gode sinn, din medfølelse for de som led nød eller overlast i vårt samfunn. Du hadde også en egen evne til å eliminere vanskeligheter av forskjellig art. Du spredte alltid en lun, behagelig stemning om deg.

Dypt savner vi deg. Ditt minne vil leve!

Trondheim 10. 5. 1956.

Torgeir Nielsen.

ledes ikke bare utlegg jordbruksavtalen har bragt finansministerens kasse. Noen inntekter blir det også, for selv i dag er ikke 8—9 millioner bare å blåse av. Alt dette er med på å trekke inndeksen oppover.

En amerikansk restaurant bruker følgende lokkende reklame:
— Vi serverer eplepai likeså god som den mor laget før televisjonen ble oppfunnet.

Vesle Klaus kom hjem etter første dag på skolen og mor spurte:

— Nå lærte du meget på skolen i dag da, Klaus?

— Ikke nok, mor, sa Klaus og ristet på hodet. Frøken sa jeg skulle komme igjen i morgen også.

— Ungarn fjerner nå grense-sperringene mot Østerrike.

— I mars 1938 hadde vi 4229 studerende, i 1955 bare 3220.

— Chevrolet har sagt opp 5500 bilarbeidere.

Hannovermessens parkeringsplass tar 38 000 biler!

Forleden hadde Falcks redningskorps i Horsens i Danmark bare tre utrykninger i løpet av et døgn. i alle tre tilfellene var det idrettsmenn som trengte legehjelp. En fotballspiller hadde brukket benet, en bryter hadde fått revet opp kinnene og en badmintonspiller hadde vrikket ankelen.

Svenska Dagbladet.

Efter andra världskrigets slut vidtog i flertalet krigförande eller ockuperade länder en «utrensning» av dem som svikit eller med rätt eller orätt ansågs ha svikit den nationella gemenskapen. Så även i Norge. Där inleddes 1945 det s. k. «rettsoppjøret», som kommit så mycket rabalder åstad. Denna uppgörelse fick en oerhörd omfattning: c:a 100 000 personer blev föremål för polisundersökning, c:a 20 000 ådömdes frihetsstraff och c:a 250 miljoner kronor utdömdes i böter, skadesstånd och «inndragning». Räfsten torde direkt och indirekt ha berört omkring en tiondedel av befolkningen. De dömda och misstänkta har dessutom utsatts för en social bojkott, som åtminstone de första åren var mycket effektiv.

Men de har försvarat sig med näbb och klor! En mängd dömda personer har utgivit stridsskrifter mot rettsuppgörelsen och under årens lopp har en hel litteratur vuxit fram i ämnet. Även många norska jurister är starkt kritiska mot oppjøret. Här skall blott erinras om den opinionsundersökning som 1950 publicerades av Oslo universitets studentkontor. Majoriteten av de 150 Oslojurister som ville eller vågade svara på de framställda frågorna om deras syn på uppgörelsen var antingen klart kritisk eller mycket tveksam. I många svar framfördes hård kritik mot den lagstiftning som legat till grund för räfsten och mot de former denna fått.

På maktägande håll har man gjort allt för att förhindra och förlöjliga kritiken. Knappast någon s. k. «anständig» tidning har velat öppna sina spalter för den. Framställningar om revision och amnesti har avvitsats. De dömda har utmålats som kverulanter och deras försvarare som «nazister».

En svensk rättsvetenskapste nyligen publicerat det verk som här presenteras: ett verk där rettsuppgörelsen i Norge från rent vetenskapliga utgångspunkter och i fullständigt lidelsefri form utsättes för en förintande kritik. För de internationellt rättsliga delarna av verket, som utgivits av «Institutet för offentlig och internationell rätt», svarar professorerna Halvar G. F. Sundberg, Hilding Eek och Erik Fahlbeck; de straffrättsliga avsnitten har granskats av professor Ivar Strahl. Till grund för utredningen ligger framställningar från dels vissa svenska medborgare som dömts för «landssvik» och dels ett 100-tal normmän i aktat ställning — däribland 11 stortingsmän, av vilka dock 11 efter offentlig debatt återkallat sin underskrift!

Låt oss i snabba drag följa framställningen i denna märkliga bok. Först några ord om den författningsmässiga bakgrunden.

Vid andra världskrigets utbrott gällde angående landsförräderi § 86 i 1902 års norska strafflag. Lagrummet lyder: «Med hefte i minst 3 år eller med fängsel fra 3 år inntill på livstid straffes den, som rettsstridig bærer väpen mot Norge, eller som under en krig, hvori Norge deltar, eller med sådan krig för øye yder fienden bistand i råd eller dåd eller svekker Norge eller noen med Norge forbunden stats stridsevne.»

Till komplettering av strafflagen utfärdade exilregeringen i London olika provisoriska anordningar — huruvida dessa lagligen kunnat stödjas på den s.k. Elverumsfullmakten eller på «konstitutionell nödrätt» är f. ö. omtvistat. Bl. a. infördes 1941 möjlighet att döma till dödsstraff för landsförräderi. Enligt landssvikanordningen av den 15. dec. 1944 skulle den som efter den 8. april 1940 varit medlem i Quislings — i och för sig lagliga — parti Nasjonal

Den norska rättsuppgørelsen

(de svenske vitenskapsmenns hovedutredning om etterkrigsoppgjøret i Norge)

er nå å få kjøpt i Forbundets sekretariat, Kierschows gate 5, Oslo. Pris kr. 30.00 pr. ekspl. Boken kan også fåes tilsendt mot innsendelse av kr. 30.00 (+ kr. 0.60 til porto) til adr. Forbundet, postboks 3214, Oslo. Godhetsfullt unngå postoppkravs-bestillinger. Under de rådende forhold medfører dette et betydelig ekstraarbeid for ekspedisjonen.

Professor Sundbergs utdrag av hovedutredningen — «ekstrakte» — i norsk oversettelse fåes på tilsvarende måte for kr. 2.— pr. ekspl. Utdraget egner seg fortrinlig til spredning til kretser der kunnskap trenges. Send inn et beløp samt navnelister, så besørger vår ekspedisjon forsendelsen uten angivelse av rekvirentens navn. Prisen inkluderer i dette tilfelle også portoen.

Merk!

Prisen på Forbundets særdeles leseverdige brosjyre «§ 104», som for øvrig er nevnt i den svenske utredning, er nå nedsatt til kr. 1.— pr. ekspl. (+ kr. 0.25 til porto). Send Deres bestilling — helst på flere eksemplarer, slik at De kan gjøre også andre delaktige i denne avsløring av det økonomiske oppgjør — til Forbundet, postboks 3214, Oslo (postgiro 150 23).

For å lette ekspedisjonen ber vi om at man godhetsfullt skriver tydelige navn og nøyaktige postadresser. Etter at hovedutredningen er kommet fra Sverige, ekspederes nå tidl. innsendte bestillinger i tur og orden.

Vi er flyttet

fra Stavanger til Anerudbakken, Asker st.

Thorbjørg og
Karl O. Karlsen.

Et værelse

ønskes leiet av ung ordenspike (frisørelev), helst i strøket omkring Majorstuen.

Bill. mrk.: «Nu 1956».

Populære fjellbormaskiner

«Pionjær» senior kr. 5745.—
Vekt 39 kg

«Pionjær» junior » 5400.—
Vekt 29 kg.

Komplett delelager.
Beløpet kan deles.

H. SNAPRUD & Co.
Kongsberg.
Maskiner - redskaper.
Tlf. 885 - 248.

UR

Jeg fører alle de kjente sveitsermerker som Omega, Longines, Certina, Cyma, Tissot, Revue, Antima og Allsport.

Dette er en tillitsak.

De blir ikke skuffet hverken over pris eller kvalitet.

R. Gjessing

URMAKER
DRAMMEN
Telefon 2507.

Vannpumpeanlegg

helautomatisk Siemens, 1800 liter pr. time, komplett med 200 l tank, kr. 883.50.

E. Parow, elektr. forretning,
Melhus.

Rogaland

«Den Norska Rättsuppgørelsen» kr. 30

«Utdrag» av samme kr. 2

«Dette har hendt»,
Olga Bjoner kr. 10

For øvrig bøker av enhver art. Portofri forsendelse.

P. THJØMØE,
Boks 122, Stavanger.
Telef. 21133. Postgiro 640 42.

FORBUNDET

De som står til rest med kontingent for 1956 bes sende denne snarest til Forbundets giro 150 28. Hurtig innbetaling hjelper oss med frammarsjen.

Forbundskassereren.

Glem oss ikke!

Vennlig hilsen fra Hjelpeorganisasjonen for frontkjempere, boks 140, Vika, Oslo.
Postgiro 180 70.

Annelise Parow

TANNINNSÆTNING

Trondheim

Gisle Johnsonsgt. 5 - V. Lademoen kirke - Veldsminde

Tannlege Maamoen

Hansteensgt. 2
Telef. 44 43 33

Mjønvald Kafé

Brandbu, Hadeland
anbefales

Benytt

HÅNSKOMAKEREN
Neuberggt. 15, Oslo
Garantert fagarbeider

Fersk pen snekkerlast kan leveres straks

Tørr snekkerfuru
og vanlig høvellast

kan leveres til sommeren

Svarverud Bruk

Lundeby p. å.

Georg Stray

Autorisert eiendomsmegler.

Omsetning av by- og landeiendommer. Kapitalanbringelse. — Representant for forsikringsselskapet VESTA. Assuranser tegnes over hele landet. Kontoradresse: Skippergaten 47. Telefoner 3334 — 2222. — Kristiansand S.

Våren 1956

Fruktr., bærbusker, prydr., grønnsak og blomsterpl. Flotte jordbær i sortering. Ring telefon Krødsherad 223.

Krøderen Frukt og Bær

Vanningsanlegg

ubetydelig brukt, selges. Hamo pumpe og 5 Hk. motor, 2850 omdr. Kapasitet 150 l/m med spredde og 150 m. 1½" aluminiumsrør med kuplinger. Pris kr. 2500.00.

HANS NØKLEBERG, Bilitt. Telefon 611, Ø. Toten.

Ugresssprøyteanlegg

«Hahn», brukt ca. 10 t., selges. Pris kr. 900.00.

HANS NØKLEBERG, Bilitt. Telefon 611, Ø. Toten.

Vf er flyttet

Stiftelsen norsk okupasjonshistorie, 2

fra Stavanger til Anerudbakken, Asker st.

Thorbjørg og Karl O. Karlsen.

Et værelse

ønskes leiet av ung ordenspike (frisørrelev), helst i strøket omkring Majorstuen.

Bill. mrk.: «Nu 1956».

«Dette har hendt», Olga Bjoner kr. 10

For øvrig bøker av enhver art. Portofri forsendelse.

P. THJØMØE,

Boks 122, Stavanger.

Telef. 21133. Postgiro 640 42.

Gisle Johnsonsgt. 5 - V. Lademoen kirke - Voldsminde

Tannlege Maamoen

Hansteensgt. 2

Telef. 44 43 33

Benytt

HÅNSKOMAKEREN

Neberggt. 15, Oslo

Garantert fagarbeider

HANS NØKLEBERG, Billitt. Telefon 611, Ø. Toten.

Ugressprøyteanlegg

«Hahn», brukt ca. 10 t., selges. Pris kr. 900.00.

HANS NØKLEBERG, Billitt. Telefon 611, Ø. Toten.

Samling (NS) straffas for forræderi («landssvik»). Bøter å minst 1 000 kroner blev obligatorisk bistraff till fängelse eller tvångsarbete, även konfiskation blev obligatorisk, och solidariskt skadeståndsansvar skulle drabba NS-medlemmar — även helt passiva — för förluster som NS ansågs ha vållat landet. Domstol skulle t. o. m. under vissa förutsättningar kunna ålägga den dömdes maka ersättningskyldighet! I den slutliga «landssviklova» 1947 intogs det väsentliga av den tidigare provisoriska lagstiftningen med vissa modifikationer.

Som förutsättning för att någon skall kunna ådömas straff jämlikt § 86 i strafflagen eller den särskilda landssviklagstiftningen gäller att gärningen förövats «under en krig, hvori Norge deltagit, eller med sådan krig för øye». Enligt förf.s utredning är det otvivelaktigt att krigstillstånd folkrättsligt sett inträdde med det faktiske vapenskiftet den 9 april 1940 och att detta tillstånd bestod även efter den norska kapitulationen den 10 juni, trots att den måste anses utgöra en «statsakt» och trots att vapenskiftet då upphörde. Krigstillståndet var emellertid blott av formell natur. Befolkningen hade — i varje fall under de första ockupationsåren — i allmänhet den uppfattningen att kriget i Norge faktiskt upphört. Tidningarna meddelade att Norge kapitulerat. Några krigshandlingar mellan tyskar och norrmän företogs ej vi-

dare på norskt område. Samarbeten inleddes mellan norska myndigheter och ockupationsmakten. Även i Sverige ansågs att kriget de facto var slut. Denna uppfattning låg f. ö. till grund för den förhatliga «permittertrafiken». Exilregeringen hävdade likväl att kriget mot Tyskland fortsatte, och efter Sovjetunionens inträde i kriget började — «Hjemmefronten» — och kommunisterna efter hand tillgripa sabotage och franktiröraktioner som motståndsmedel. Dessa åtgärder utgjorde dock ej krigföring i folkrättslig mening.

Slutsatsen blir att man först under 1943 og 1944 «med någon rätt» kunde göra gällande att den enskilde bort ha ett återupptagande av krigshandlingar «for øye» och sålunda möjligen bli straffbar. Men det synes hårt att sätta förrädarstämpeln på medborgare som utgått ifrån att kriget var slut. Enligt en inom institutet företrädd mening borde § 86 ej heller kunna tillämpas med mindre regulära krigshandlingar pågick eller kunde anses omedelbart förestående.

Enligt folkrättens regler har befolkningen inom ockuperat område lydnadsplikt gentemot ockupationsmakten så långt den rör sig inom lantkrigsreglementets ram. Denna plikt innebär skyldighet att underlåta alla åtgärder som hindrar ockupanten att fullgöra sin uppgift att svara för områdets civila förvaltning. Ockupanten äger såväl en egen lagstiftningsmakt för att trygga sin krigs-

föring som en provisorisk lagstiftningsmakt vid utövandet såsom «ställförträdare» av den lagliga statsmaktens myndighet. Ockupationen medför dock ej att den lagliga regeringens suveränitet över området rubbas. Befolkningens trohetsplikt mot den lagliga statsmakten består och skall respekteras av ockupanten. Den lagliga statsmakten behåller sin statsrättsliga lagstiftningsmakt och exilregeringen har alltså i och för sig rätt att utfärda författningar för ockupationsområdet. Men det får inte vara så att en medborgare straffas av ockupationsmakten om han utför viss handling och av den lagliga statsmakten om han underlåter att utföra handlingen. En handling är antingen laglig eller olaglig och medborgaren måste veta vilket den är. Och även för exilregeringens författningar gäller den grundsats som uttalats i 1789 års rättighetsförklaring att ingen må straffas «utom i kraft av behörigen tillämpad lag, som före brottets begående stiftats och utfärdats», en grundsats som uttryckligen lagfästs i Norges grundlag. I den mån «landssvik-anordningarna» drabbade handlingar som tidigare var straffria eller uppställde nya eller skärpta påföljder för tidigare straffbara handlingar innebar därför tillämpningen därav ett åsidosättande av allmänt erkända rättsgrundsatser. Enligt dessa kan sådan lagstiftning inte tillämpas på gärningar inom ockuperat om-

råde, begångna innan den lagliga regeringen återtagit makten och lagstiftningen därmed effektivt bragts till befolkningens kännedom. Och 1944 års anordning hölls faktiskt hemlig för befolkningen.

I detta sammanhang kan erinras om att överståthållarämbetet redan 1947 uttalade, att «uppgörelsen kommit att innebära åsidosättande av bl. a. en så grundläggande straffrättslig princip som den om förbudet mot att giva skärpt strafflaggiving tillbakaverkande kraft». Härtill kommer, som redan antytts, att den norska förræderilagstiftningen gript in på områden som folkrättsligt föll under ockupantens kompetens. Straff har utdömts för handlingar som ockupanten ägde kräva och för underlåtenhet att företaga handlingar som ockupanten ägde förbjuda. Ett visst samarbete måste rättsligt och faktiskt komma till stånd mellan ockupanten och befolkningen. Både centrala och lokala norska myndigheter uppmanade också i viss utsträckning medborgarna till samarbete i olika hänseenden. Även om man skulle anse att de tyska maktexcesserna berättigade den lagliga regeringen till repressalier såsom svar på ockupationsmaktens folkrättsstridiga uppträdande, bör uppmärksammas at någon motståndsupplåtelse med dylik motivering såvitt känt inte bragtes till befolkningens kännedom. Det överensstämmer inte med folkrätten att såsom repressalie-

åtgärder mot ockupationsmakten åsidosätta grundsatsen att strafflagstiftning ej må ges tillbakaverkande kraft eller att genom överskridande av gränserna för den lagliga statsmaktens lagstiftningsmakt skapa för medborgarna olösliga lagkollisioner.

Avvikelser har också skett från rättsprincipen om allas likhet inför lagen, en princip som återfinnes både i 1789 års rättighetsförklaring och i Europarådets konvention om de mänskliga rättigheterna. I landssviklova stadgas bl. a. att straffet för otillbörlig förvärvsverksamhet kan ned sättas eller bortfalla «overfor den som bare har deltatt som arbeider eller som underordnet funksjonær ved utføring av ervervsvirksomhet for fienden». Resultatet härav har blivit att ca 200 000 s. k. tyskarbetare sluppit straff och därmed åtföljande påföljd «tap av almen tillit» — och rösträttsförlust! Den misstanken kan ej uteslutas att olikformigheten hade inrikespolitisk grund. Om «tyskarbetarna» — i likhet med NS-medlemmarna — berövats sin rösträtt vid 1945 års stortingsval skulle socialdemokraterna, som fick 76 platser av 150, sannolikt inte ha fått majoritet i stortinget.

Författarna sammanfattar: «Det har stundom från norsk sida anförts, att uppgörelsen var en inrikespolitisk nödvändighet för att förebygga en våldsamt utlösning av det uppmagasinerade hat, som ockupationstidens svårige-

ter, ockupationsmaktens övergrepp och de av Nasjonal Samlings ledning dirigerade, inspirerade, tolererade eller obeivrade ogärningarna skapat. Dyligt må möjligen kunna försvaras såsom ett i en nödsituation ofrånkomligt offer åt en upphetsad folkstämning. Det är likväl ett missbruk av ord att kalla en dylik inrikespolitisk uppgörelse för en rätts-uppgörelse. Med rätten i vanlig mening har den ingen förbindelse. Och även om en stat må anses oförhindrad att av politiska skäl beröva egna medborgare liv, frihet och egendom, måste det anses otillåtet att låta en dylik uppgörelse gå ut över annat lands medborgare. Kan angreppet motiveras såsom nödatgärd, ådrager det i vart fall enligt folkrättens regler landets regering skadeståndskyldighet.»

Sverige har också mycket att lära av vad som skett. Även lagstiftningsmässigt måste man vara beredd på att kriget kan komma över oss. Erfarenheterna från Norge visar att det inte går att improvisera. Medborgarna måste veta vad som kan fordras av dem i händelse av krig och ockupation och vilka risker de kan utsätta sig för. Och vi får inte heller glömma att striden för rätten alltid och överallt är aktuell och alltid och allestädes nödvändig.

De slutsatser och lärdomar som kan dragas av utredningen är många. Bara ett par skall här antydas. Utredningen innebär ingen «Ehrenrettung» av vare sig de tyska förtryckarna — deras terroristiska framfart är tillräck-

ligt bestyrkt och lika avskyvärd i dag som tidigare — eller av NS. Vår beundran för hemmafrontens kamp för Norges frihet och självständighet kvarstår oförminskad. Men man måste skilja mellan detta och detta. Känslotänkande och prestigesympunkter får inte hindra sanningen om rättsuppgörelsen att komma fram — även om den är obehaglig. «Rettsoppjøret» utgör en belastning för den norska nationen. En omprövning av lagstiftningen och dess tillämpning är ofrånkomlig för de dömdas skull och för Norges. Att en revision kommer till stånd måste nämligen på längre sikt vara till gagn och heder för Norge självt. En saklig kritik av uppgörelsen skall därför inte uppfattas som en «ovänlig handling» mot vårt broderfolk.

Utrymmet medger inte mer än dessa knappa antydningar om innehållet i denna uppseendeväckande bok. Det kan befaras att man försöker «tysta ner» den. Så får ej ske. Den bör läsas och begrundas av jurister, diplomater, militärer, politiker och f. ö. alla med intresse för politik och rättsproblem. Arbetet bör även översättas till något av världsspråken — det räcker ej med den «Summary» på engelska som avslutar boken.

De slutsatser och lärdomar som kan dragas av utredningen är många. Bara ett par skall här antydas. Utredningen innebär ingen «Ehrenrettung» av vare sig de tyska förtryckarna — deras terroristiska framfart är tillräck-

ligt bestyrkt och lika avskyvärd i dag som tidigare — eller av NS. Vår beundran för hemmafrontens kamp för Norges frihet och självständighet kvarstår oförminskad. Men man måste skilja mellan detta och detta. Känslotänkande och prestigesympunkter får inte hindra sanningen om rättsuppgörelsen att komma fram — även om den är obehaglig. «Rettsoppjøret» utgör en belastning för den norska nationen. En omprövning av lagstiftningen och dess tillämpning är ofrånkomlig för de dömdas skull och för Norges. Att en revision kommer till stånd måste nämligen på längre sikt vara till gagn och heder för Norge självt. En saklig kritik av uppgörelsen skall därför inte uppfattas som en «ovänlig handling» mot vårt broderfolk.

Sverige har också mycket att lära av vad som skett. Även lagstiftningsmässigt måste man vara beredd på att kriget kan komma över oss. Erfarenheterna från Norge visar att det inte går att improvisera. Medborgarna måste veta vad som kan fordras av dem i händelse av krig och ockupation och vilka risker de kan utsätta sig för. Och vi får inte heller glömma att striden för rätten alltid och överallt är aktuell och alltid och allestädes nödvändig.

A sette sin venn på prøve er det samme som å ville bli kvitt ham.

G. E. Lessing.

Bladet koster
20.- krone pr. år

FOLK OG LAND

Vår adresse er:
Kierschowsgt. 5, Oslo

Narvik

Forts. fra side 1

lang trebrygge som vi benyttet til ilandførsel av materiell fra transportskip. Tidlig om morgenen den 17. mai holdt vi på å reparere bryggen, som var blitt truffet den foregående dag, da det gikk flyalarm. Jeg hoppet da ned på stranden og la meg flat ned, idet jeg hørte suset av bombene. En bombe eksploderte på stranden 5 m. fra stedet hvor jeg lå. Lufttrykket slo meg i svime, men jeg var ellers uskadd. 12 franskmenn ble drept da.

— Du var heldig som slapp så lett fra det. Var du flere ganger i livsfare

— Ja, ofte. En gang fikk jeg skutt meisen på ryggsekken tvers av. En annen gang satt vi tre mann sammen, da en håndgranat eksploderte. De to andre ble temmelig hardt såret, selv slapp jeg helt uskadd fra det. Men i krig er en jo forresten stadig i livsfare.

— Så du noe til sjøtreningene på fjorden?

— Ja, men avstanden var heller stor. Men jeg så på nært hold kampen mellom tyske fly og engelske krigsskip.

— Det var vel spennende å se på?

— Ja, det var det mest spennende jeg så under hele krigen. Men jeg så bare en eneste gang at et krigsskip ble truffet av bomber, da flyene måtte holde seg i stor høyde og krigsskipene var fenom. nalt dyktige til å manøvrere.

— Når begynte angrepet på selve Narvik by?

— Var du redd da?
— Jo, jeg kan ikke nekte for det. Vi kom imidlertid velberget over fjorden. Men de fleste båter var så gjennomhullet av kuler at de måtte settes på land for ikke å synke.

— Dere klarte altså å komme i land?

— Ja. Landstigningen gikk etter planen. Vi erobret et stykke land, og vi utvidet etter hvert bruhodet inntil et tysk motangrep ble satt inn. Da sviktet de franske fremmedlegionærer og begynte å rømme.

— Holdt dere på å bli kastet på sjøen igjen?

— Ja. Da var det fiskere fra Lofoten og Vesterålen som reddet situasjonen ved sitt mot og sin kaldblodighet. Jeg må uttale min uforbeholdne beundring for deres innsats.

— Hvordan gikk det så videre?

— Resultatet var at fienden måtte trekke seg tilbake oppover mot Bjørnefjell.

— Fulgte dere etter?

— Nei. Franskmennene fortsatte forfølgningen langs jernbanelinjen, mens vi nordmenn kjempet oss fram til byen Narvik.

— Når nådde dere byen?

— Klokken 20 neste kveld, altså den 27. mai. Vi heiste det norske flagg i bydelen Frydenlund. Da jeg så flagget gå til topps, var det noe som rørte seg i mitt indre. Det følte som om jeg eide hele Norge.

Som den beskjedne unge mann han er nevner ikke Per noe om sin egen innsats. Men vi har hørt ham omtale som en av heltene fra Nar-

Larvik og Lardal

Reisesekretæren, Schlytter-Henrichsen har fortsatt sine besøk i Vestfold, bl. a. deltatt i møter i Larvik og Lardal. Onsdag 2. mai ble det holdt møte på Svarstad, hvor det også deltok interesserte fra bl. a. Hoff og Styrvold. Det

var en meget vellykket kveld. Etter foredraget var det kameratslig samvær. Vi retter på egne og på reisesekretærens vegne vår beste takk til alle som har vist interesse og hjelpsomhet.

Ref.

Lie — Hartmann —

Forts. fra side 1

regjeringen ikke unnvære kongen. Gullkistene fra Norges Bank hørte med til bagasjen. Kanhende hr. Lie i dystre øyeblikk også skjenket Guds alter en vennlig tanke.

Hvilken kontrast mellom liv og lære.

Der hvor hr. Lie i sin bok ikke spiller på medlidenhetens og «samkjenslens» strenger, eller forsøker å velte skylden for at Norge kom med i krigen over på Quisling og NS, finner han opp unnskyldninger.

Typisk er dokumentene i slutten av boken, hvor Lie kommer inn på oppgjøret med Koht, fordi Koht nokså skjødesløst hadde unnlatt å underrette sine regjeringskolleger om de gjentatte farevarsler som før 8. april ble sendt fra den norske legasjon i Berlin.

At Lie ikke fikk kjennskap

erte seire, var det vel disse folk som burde straffes!

— Men det er sjelden at rettferdigheten skjer fyldest her i verden. Det er dog godt

til disse varsler synes han er meget viktig i unnskyldende retning.

Som forsvarsskrift virker Lies bok motsatt hensikten, da Nygaardsvoldsregjeringens forsømmelighet har vært et alminnelig samtaleemne i Norge før, under og etter krigen.

Som ren flyktingelitteratur betraktet er Lies bok både interessant og velskrevet.

Etter Lie kom Hartmann med sin bok —

Denne bok er virkelig sensasjonell i avsløringer vedkommende eksilregjeringens og tilhengeres virksomhet i England.

At det var brann i rosenes leir der børte var noe som vi heimeværende forsto, men at det var så ille som Hartmann beskriver det, synes utrolig. Dagstøtt krangel og intriger, slåen i bordet, ødselt pengeforbruk og ørkesløse diskusjoner om unødvendige formål.

Interessant er eksilregjeringens bekymringer i forbindelse med avhentningen av en liten rest av Finnmarks

å komme inn på den konstitusjonelle hjemmel for sin ministervirksomhet, men han syntes sikkert selv det var helt i orden å representere Kretsen i stedet for folkeretten.

Gjerne kretser hans tanker omkring spørsmålet om stortinget av 1939 fortsatt skulle være det lovlige storting. Det vil være kjent at det var dette storting som selv forlenget sin funksjonstid med 1 år.

Men, det er ikke det som bekymrer Hartmann. Det synes heller å være frykt for at hans London-budsjetter vil få en hard medfart om stortinget skulle godkjenne dem, kanhende kunne det bli spørsmål om riksrett.

Byfogd Gram i Sverige lot millionene rulle uten å avlegge noe som helst regnskap. Også Hambro kom med i betenkelighetene, for skulle Stortinget erklæres ulovlig kunne Hambro fortsatt ikke kalle seg stortingspresident, og et slikt spørsmål skulle det mye mot til å forelegge Hambro. Som man vil vite av senere hendinger kunne Hartmann ha spart seg sine bekymringer, forsåvidt.

Ettersom krigslykken snudde seg til fordel for de allierte ble finansfolkene i Norge mer og mer engstelig for hva eksilregjeringen, «det arbeidende folks regjering», kunne finne på å foreta med hensyn til alle pengene som storindustri, banker og forsikringsselskaper hadde tjent i tyskertia. Det ble således Hartmanns oppgave å holde Kretsen hjemme underrettet om de saneringstiltak som skulle settes i verk når re-

Pinse —

Forts. fra side 1

til ham føres.» De er vakt, og Jesus blir levende for dem. Han blir deres lys, deres mat, deres liv. Salige øyne som da ser det de ser, og salige ører som da hører det de hører! Nemlig det livets ord. «Sæl er den som slikt er hendt. Det er «husvalesens tider fra Herrens åsyn.» Pinse med livsforvandling og livsfornyelse. Livets høytid. «Pinse er en morgensol der gjør all jorden ny.» Der er frelsesjubel, og lovsangen toner i himlen og på jorden.

Då er det sæle stunder
For Kristi kyrkjegrund.
Då lauvast det i lider,
Då livner det i lund.

Då ljosnar det i landet
Frå fjell og ned til fjord.
Då losnar tungebandet,
Då kved Guds folk i kor.

Då skin det yver strender
som sol ein sumarkveld.
Då gløder kring i grender
Ein heilag altareld.

En amerikaner og en engelskmann sto og betraktet hvirvelstrømmen ved Niagara-fallet. — «Her står vi ved den største ubrukte kraft i verden,» sa amerikaneren — «Nei, min venn,» lød det alvorlige svaret, «den største ubrukte kraften i verden er Den Hellige Ånds kraft.» — Om vår tids kristne er det sagt, at de har lagt Anden på hyllen for lenge siden. De foreviser ham en gang i året, på pinsedag, og så glemmer (og gjemmer) de ham igjen.

Om det første av disse to utsagnene kan vi snart bli

og en rekke forsamlingslokaler ellers samler da fremdeles tusener om sine gudstjenester i vårt land. Og tenk på de tusener som lytter til Kringkastingens sending hver søn- og helligdags formiddag. Ingen skal kunne si at alle disse forsamlinger eller sendinger har glemt Den Hellige And. Han blir nevnt utallige ganger i løpet av en eneste gudstjeneste. I bønner — foreskrevne og de frie —, i ordet, i prekenen, for ikke å tale om i salmene. Vi ser nå bort fra pinsesalmene, som selvsagt alle handler om Anden og Åndens liv. Men se bare litt på noen av de salmer som er oppført i begynnelsen under angivelsene «Til inn- gang» og «Alminnelige evangeliesalmer». Jeg viser til L. R. «Nu beder vi den Helligånd (nr. 3), «O Gud på nåde rik og stor, send oss din And —» (nr. 5), «Gud Hellig And i tro oss lær» (nr. 6), «O Herre Krist, deg til oss vend, Din Helligånd ned til oss send» (nr. 2), «Akk Fader, la ditt ord, din And, dog rett få overhånd!» (nr. 11), «And fra himlen, kom med nåde» (nr. 19), «Kom Hellig And med skapermakt» (nr. 37), «O Hellig And kom til oss ned» (nr. 38). — Nei, lagt ham på hyllen, det har vi dog ikke.

Men, sier du, noe må da være i veien. Ja, det er sikkert noe i veien. Disiplene fikk løfte om Den Hellige And. De ba og fikk ham i rikt mål. Vi har også løftet. Og vi ber. Men for vår tid kan det se ut som virkningen uteblir. Hvorfor? Den verden vi lever i, er en usigelig rastløs verden. Den gjør seg uro og be-

nende jeg så under hele krigen. Men jeg så bare en eneste gang at et krigsskip ble truffet av bomber, da flyene måtte holde seg i stor høyde, og krigsskipene var fenonalt dyktige til å manøvrere.

— Når begynte angrepet på selve Narvik by?

— Den 26. mai om formiddagen fikk vi ordre til å holde oss kampklare til kl. 21 om aftenen. Vi lå da i Bjerkvik, men ble etter hvert samlet på Øyjord.

— Vi har hørt fortalt at de som deltok i stormen av Narvik meldte seg frivillig. Det fortelles også at du var den eneste som meldte seg i din avdeling.

— Ja, jeg syntes jeg måtte gjøre min plikt mot fedrelandet.

— Men hvem andre deltok i angrepet?

— Å, det var mest folk fra I. R.15 og franske fremmedlegionærer. Selv hørte jeg til Hålogaland Ingeniørbataljon.

— Det er blitt fortalt at mange fremmedlegionærer ble drept på kaien der.

— Ja, det stemmer. Tyskerne hadde innskutt sine kanoner mot kaien, og den fikk en fulltreffer.

— Angrepet begynte altså om kvelden den 26. mai?

— Ja, det begynte ved midnattstider med artilleriild mellom de tyske batterier, som var plasert langs Ofotbanen høyt oppe i fjellet på Narviksiden og våre batterier på Øyjordsiden samt krigsskipene. Samtidig begynte innskipningen i fiskerbåter. — Overfarten over den ca. 3 km. brede fjorden var i grunnen den verste påkjenningen, da maskingeværkulene pepret båtene.

Berømmelse bør alltid bedømmes etter de midler han har brukt for å oppnå den.

La Rochefoucauld.

Frydenlund. Da jeg så flagget gå til topps, var det noe som rørte seg i mitt indre. Det føltes som om jeg eide hele Norge.

Som den beskjedne unge mann han er nevner ikke Per noe om sin egen innsats. Men vi har hørt ham omtale som en av heltene fra Narvik. Det blir således fortalt at han var en av de første 7 mann som stormet inn i byen. Er det ikke så?

— Det er riktig, men en må jo være den første. Jeg bare gjorde min plikt!

— Ble du såret?

— Nei, heldigvis ikke.

— Hvordan så det ut i byen?

— Da vi ankom stod en mengde hus i brann. Alle båter og anlegg ved malmkaien var sprengt. Havnen så ut som en skog av mastetopper, en riktig skipskirkegård. Det var et grusomt syn. — Var kampene dermed slutt?

— Nei. Vi ble sendt oppover mot Bjørnefjell for å drive fienden over mot Sverige.

— Var engelskmennene og franskmennene med på dette?

— Nei, det var bare nordmenn. Da våpenstillstanden kom den 7. juni, viste det seg at både engelskmenn og franskmenn var reist dagen i forveien.

— Når ble du dimittert?

— Den 14. juni, og jeg ble så sendt heim.

— Er det riktig at befolkningen der var forundret over at du som nasjonalsosialist kunne kjempe så tappert mot tyskerne?

— Ja. Men jeg fikk da vise at vi nasjonalsosialister i praksis viser vår fedrelandskjærlighet. Derimot er det mange av våre motstandere i dag, som den gang kastet våpnene og rømte til Sverige. Da krigen var over, kom de tilbake igjen. Skulle de alli-

sendt fra den norske legasjon i Berlin.

At Lie ikke fikk kjennskap

erte seire, var det vel disse folk som burde straffes!

— Men det er sjelden at rettferdigheten skjer fyldest her i verden. Det er dog godt å tenke på at vi i denne verdens verden har slike positive menn som Per, hvis hjerte banker for fedrelandet.

Etter et radiointervju under krigen.

*

Hvordan har det så gått denne helten fra Narvik? Det skal jeg i korthet fortelle:

Etter å være blitt dimittert som soldat ble Per ansatt i politiet. Han er jo litt ironisk i stemmen i dag, når han forteller om at politiinspektør, senere riksadvokat Aulie var sjef for en polititropp til Tyskland i 1941. Høsten 1943 led Per den vanskelige at han under sin polititjeneste ble skutt fra bakhold rett gjennom hodet. Han svevde mellom liv og død i flere uker på sykehuset. Til slutt seiret livet, men Per var blitt helt blind. Han ble da selvsagt statspensjonist. I Nordland, hvor Per bodde, var det en herredskasserer som var menneskelig. Han utbetalte hele tiden Pers pensjon til de fatale 5 år var gått og hver enkelt pensjonist skulle granskes. Det var i 1948. Da sakens akter kom til riksadvokat Aulie og han så at Per hadde vært medlem av NS, strøk han ganske enkelt hans medlemskap i Statens pensjonskasse. Det var så enkelt så. Det var belønningen vår blinde helt fikk for sin innsats.

Nei, det er nok sjelden at rettferdigheten skjer fyldest her i verden. Makt er rett. Det er i grunnen det hele vår historie forteller oss.

Tidl. statstjenestemann.

deskriver det, synes utrolig. Dagstøtt krangel og intriger, slåen i bordet, ødselt pengeforbruk og ørkesløse diskusjoner om unødvendige formål.

Interessant er eksilregjeringens bekymringer i forbindelse med avhentningen av en liten rest av Finnmarks befolkning som hadde gitt seg igjen på Sørøya i stedet for å evakuere samme med den øvrige befolkning. Antagelig har det blant denne rest vært noen iherdige kommunistiske agitatorer.

Når man tar i betraktning at NS greide å organisere evakueringa av den overveidende del av Finnmarks krigs- og brannherjede befolkning, det var titusener, med de mangelfulle transportmidler som da sto til rådighet, under stor mangel på mat, klær og husrom, ja, da får man lyst til å rope hurra for NS, samtidig som man står uforstående overfor eksilregjeringens bekymringer da det gjaldt å hente forholdsvis få mennesker på Sørøya, tiltross for at hele Norges skipsflåte sto til dens rådighet og med den alle nødvendige forsyninger.

Hartmanns bok virker avslørende for mange personer innafor London-klubben og direkte er boken meget avslørende for ham selv.

Hartmann var finansrådmann i Oslo en tid under okkupasjonen. Så lenge ingen trakk i hans sirkler betraktet han også NS som landets lovlige myndighet. Men, da noen NS-folk innafor kommuneadministrasjonen begynte å kikke hans rådmannsvelde i kortene ble han fornærmet og sluttet seg til de likesinnede furtere som seinere fikk navnet Kretsen.

Denne Kretsens politiske kannestøperier ble årsak til at Hartmann som Kretsens representant kom med i London-regjeringen som finansminister.

Hartmann unnlater klokkelig

dende folks regjering». Den Hellige Ånds kraft.» — Om vår tids kristne er det sagt, at de har lagt Ånden på hyllen for lenge siden. De foreviser ham en gang i året, på pinsedag, og så glemmer (og glemmer) de ham igjen.

Om det første av disse to utsagnene kan vi snart bli enige. Englenderens svar er sikkert riktig. Hadde Åndens kraft vært utnyttet som den skulle, så hadde verden sett ganske annerledes ut enn den gjør i dag. Tross all ekspansjon gjennom snart 2000 år ligger ennå uhyre arealer både her hjemme og ute i den vide verden og venter på en åndelig irrigasjon. — Hva det annet angår, så er dertil å svare både ja og nei. Ja — for så vidt som det virkelig kan se ut som ordet for en stor del har mistet sin virkekraft. Og har det det, da er det ikke Åndens skyld. Da er det de kristnes skyld, din og min skyld, vi som er tegnet med det hellige korsets tegn både på vår panne og på vårt bryst til et vitnesbyrd om at vi skal tro på den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus, som er døpt til Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn, og som kaller oss kristne. Ja, som — når det kommer til stykket — virkelig vil være det. Da kan vi beskjemet si med Brorson: «Av dømte vrimler stad og land, men hvor er troens brann» Hvor er været, det veldig fremfærende været? Hvor er ilden, den hellige ild? — Vi har kanskje lagt ham på hyllen likevel. — Men — nei, dersom vi tenker på den kristne form og tradisjon iblant oss. «Guds ord heve då sitt gjenge.» Vi har da en kristen gudstjeneste. Kirker (både stats- og frikirker), bedehus

«Det arbeidende folk», derimot, som ikke hadde slike fine forbindelser, måtte bære straffeskattene og inndragningene for at «ingen skulle tjene på krigen», d.v.s. de som oppholdt seg i Norge. Var en så heldig å være fastboende nordmann utafor Norge, stod det en fritt å tjene på krigen alt en greide. Dette med «lovligheten» spøkte stadig i hodet på Hartmann. I boken forteller han om da han etter hjemkomsten møtte Norges Banks direktør Rygg, som trofast hadde holdt ut under hele okkupasjonstiden. Nå, var det altså finansdepartementet (fra London) og hr. Hartmann, som i egenskap av finansminister var blitt den lovlige myndighet i Norges Bank, og hr. Rygg måtte da skjønne at han satt ulovlig. Rygg skjønnte ikke dette, ikke mere enn om «Heimefronten» personlig hadde forsøkt å røve banken, men tiltross for at Rygg utvilsomt hadde bedre ansiennitet enn Hartmann, måtte han gi seg, for Hartmann hadde de fire store bak sin rygg.

Æren for den finansielle utvikling i Norge siden 1945 må for en stor del tilskrives Hartmanns grunnleggende tiltak i 1945.

Takk for boken, hr. Hartmann. Alle NS-folk i Norge kan trenge god litteratur å kvikke seg opp med. Forsåvidt er Hartmanns bok nyttig. **L. A. R.**

Den Hellige Ånds kraft.» — Om vår tids kristne er det sagt, at de har lagt Ånden på hyllen for lenge siden. De foreviser ham en gang i året, på pinsedag, og så glemmer (og glemmer) de ham igjen.

Om det første av disse to utsagnene kan vi snart bli enige. Englenderens svar er sikkert riktig. Hadde Åndens kraft vært utnyttet som den skulle, så hadde verden sett ganske annerledes ut enn den gjør i dag. Tross all ekspansjon gjennom snart 2000 år ligger ennå uhyre arealer både her hjemme og ute i den vide verden og venter på en åndelig irrigasjon. — Hva det annet angår, så er dertil å svare både ja og nei. Ja — for så vidt som det virkelig kan se ut som ordet for en stor del har mistet sin virkekraft. Og har det det, da er det ikke Åndens skyld. Da er det de kristnes skyld, din og min skyld, vi som er tegnet med det hellige korsets tegn både på vår panne og på vårt bryst til et vitnesbyrd om at vi skal tro på den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus, som er døpt til Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn, og som kaller oss kristne. Ja, som — når det kommer til stykket — virkelig vil være det. Da kan vi beskjemet si med Brorson: «Av dømte vrimler stad og land, men hvor er troens brann» Hvor er været, det veldig fremfærende været? Hvor er ilden, den hellige ild? — Vi har kanskje lagt ham på hyllen likevel. — Men — nei, dersom vi tenker på den kristne form og tradisjon iblant oss. «Guds ord heve då sitt gjenge.» Vi har da en kristen gudstjeneste. Kirker (både stats- og frikirker), bedehus

«Det arbeidende folk», derimot, som ikke hadde slike fine forbindelser, måtte bære straffeskattene og inndragningene for at «ingen skulle tjene på krigen», d.v.s. de som oppholdt seg i Norge. Var en så heldig å være fastboende nordmann utafor Norge, stod det en fritt å tjene på krigen alt en greide. Dette med «lovligheten» spøkte stadig i hodet på Hartmann. I boken forteller han om da han etter hjemkomsten møtte Norges Banks direktør Rygg, som trofast hadde holdt ut under hele okkupasjonstiden. Nå, var det altså finansdepartementet (fra London) og hr. Hartmann, som i egenskap av finansminister var blitt den lovlige myndighet i Norges Bank, og hr. Rygg måtte da skjønne at han satt ulovlig. Rygg skjønnte ikke dette, ikke mere enn om «Heimefronten» personlig hadde forsøkt å røve banken, men tiltross for at Rygg utvilsomt hadde bedre ansiennitet enn Hartmann, måtte han gi seg, for Hartmann hadde de fire store bak sin rygg. Æren for den finansielle utvikling i Norge siden 1945 må for en stor del tilskrives Hartmanns grunnleggende tiltak i 1945. Takk for boken, hr. Hartmann. Alle NS-folk i Norge kan trenge god litteratur å kvikke seg opp med. Forsåvidt er Hartmanns bok nyttig. **L. A. R.**

Det hav som bærer et skip er det samme som sluker det.

Oluf Høst.

kertj noe i veien. Disiplene fikk løfte om Den Hellige Ånd. De ba og fikk ham i rikt mål. Vi har også løftet. Og vi ber. Men for vår tid kan det se ut som virkningen uteblir. Hvorfor? Den verden vi lever i, er en usigelig rastløs verden. Den gjør seg uro og bekymringer med mange ting. **Konsentrasjon** er en overmåte vanskelig kunst i våre dager. Gad vite om ikke Gustav Jensen er inne på noe av det vesentlige, når han i sin salme — L. R. nr. 425 v. 6 siea: «Så ber vi: Tøm du oss for vårt, for trangt og smått og høyt og stort.» — Da kan skje vi kunne bli kanaler for Guds Hellige Ånd. Så der kunne bli pinse igjen med gror og vekst og frukt. Så vi kunne fryde oss, som der ute i naturen, så og i Åndens verden over forvandlingens og nyskapingens tider. Pinse som en morgensol der gjør all jorden ny. Pinse som ånder liv i dødt med kjærlighetens dåp. Guds rikes vår. Livets høytid.

Da ville det tone over vårt land, over vår jord og langt inn i Guds paradis.

Kimer alle klokker, Og bøy jer, alle kne! Nå mettes hjertets dype trang Med frukt fra livets tre.

FOLK OG LAND

Redaktør og utgiver:
JOHANNES KRINGLEBOTN

Ekspedisjon og kasse:
Postboks 3214, Oslo
Kierschowsgt. 5, Oslo
Telefon 37 76 96

Abonnementspriser:
Kr. 20.00 pr. år, kr. 10.00 pr. halvår. Sverige, Danmark: kr. 24.00 pr. år, kr. 12.00 pr. halvår. Utlandet for øvrig: kr. 28.00 pr. år, kr. 14.00 pr. halvår. I nøytralt omslag kr. 30.00 pr. år, kr. 15.00 pr. halvår.

Løssalgpris: 50 øre
Annonsepris:
32 øre pr. millimeter over en spalte.
Bruk postgiromr. 16450
Sambandstrykkeriet
Oslo